

Monitoring Mewy Czarnogłowej

Instrukcja prac terenowych

1. Podstawowe informacje o programie

Monitoring Mewy Czarnogłowej (MMC) to program rozpoczęty w roku 2007 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ), dzięki finansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Program do 2019 wchodził w skład Monitoringu Gatunków Rzadkich, natomiast od 2020 roku został wyróżniony jako samodzielny program. Monitoring Mewy Czarnogłowej ma charakter cenzusu, zatem w jego ramach zbierane są informacje o rozmieszczeniu i liczebności całej krajowej populacji lęgowej mewy czarnogłowej *Ichthyaetus melanocephalus*, a także śledzona jest zmiana liczebności gatunku w dłuższej perspektywie czasu.

Przed uruchomieniem programu w roku 2007 dane o liczebności i rozmieszczeniu gatunku zbierane były niezależnie przez wykwalifikowanych ornitologów w całym kraju; opublikowane wyniki dotyczą lat 1981–2005 (Zielińska et al. 2007), natomiast informacje z roku 2006 i późniejsze znalazły się w oddzielnym opracowaniu (Zieliński et al. 2022). Rozpoczynając Monitoring Mewy Czarnogłowej kontrolami objęto stanowiska lęgowe znane z lat 2000–2006, a także kilkanaście potencjalnych miejsc gniazdowania mewy czarnogłowej w dużych koloniach śmieszki, wskazanych przez koordynatora w oparciu o następujące źródła informacji:

- baza danych stwierdzeń mewy czarnogłowej w Polsce prowadzona przez koordynatora krajowego Programu Kolorowego Znakowania Mew Czarnogłowych;
- coroczne raporty Komisji Faunistycznej publikowane w Notatkach Ornitologicznych, zawierające wykaz stwierdzeń gatunków rzadkich;
- specjalistyczne internetowe listy dyskusyjne o tematyce ornitologicznej, na których podawane są obserwacje ptaków i które będą poddane weryfikacji.

2. Gatunki objęte monitoringiem

Gatunek główny:

- (1) mewa czarnogłowa *Ichthyaetus melanocephalus*

Gatunki dodatkowe:

- (2) śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*
(3) mewa białogłowa/srebrzysta *Larus cachinnans/argentatus*
(4) mewa siwa *Larus canus*
(5) rybitwa białoczarna *Sternula albifrons*
(6) rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*

Mewa czarnogłowa najchętniej zasiedla doliny rzeczne, stawy rybne, zbiorniki zaporowe i żwirownie. Zakłada gniazda zwykle na wyspach stałych, zdecydowanie preferując kolonie lęgowe innych mew (szczególnie śmieszki) i rybitw. Gatunek rozpoczyna znoszenie jaj najczęściej na przełomie kwietnia i maja, a lęgi są zwykle dość mocno skoncentrowane w czasie. Zniesienia rozpoczynające się po 10–15 maja należą do wyjątków. Klucie zaczyna się 18 maja (skrajnie późna data zniesienia 20.05. i klucia 17.06.). Po 10 czerwca najstarsze pisklęta są mocno opierzone i zaczynają podlatywać.

3. Rejestrowane dane i system doboru powierzchni

3.1 Rodzaj monitoringu

Cenzus krajowej populacji, czyli ocena liczebności i rozmieszczenia na wszystkich znanych i aktywnych stanowiskach w Polsce.

3.2. Parametry populacyjne podlegające rejestracji

Zasadniczym celem programu jest określenie wielkości populacji lęgowej zgodnie z zaleceniami monitoringu opisanymi w publikacji Zielińskiej et al. (2015). Rejestrowana będzie liczba gniazd i/lub liczba par lęgowych na poszczególnych stanowiskach podczas dwóch kontroli w optymalnym terminie, gwarantującym wynik zbliżony do maksymalnego. Rejestracji podlegać będzie również frekwencja stanowisk, na których stwierdzono gatunek w relacji do wszystkich stanowisk objętych monitoringiem (rozpowszechnienie). Dodatkowo, w trakcie monitoringu rejestrowane będzie pięć gatunków dodatkowych, których liczebność będzie wskaźnikiem umożliwiającym śledzenie trendu ich populacji.

3.3. Populacja docelowa będąca przedmiotem monitoringu

Populacja docelowa obejmuje wszystkie znane stanowiska lęgowe mewy czarnogłowej. Oprócz samego liczenia ptaków w terenie, ważnym elementem programu jest poszukiwanie nowych kolonii – zarówno istniejących i pomijanych we wcześniejszych liczeniach, jak i nowo powstałych.

3.4. Liczba i wielkość powierzchni oraz sposób ich wyboru

Monitoringiem objęte są wyznaczone przez koordynatora programu kolonie lęgowe mew i rybitw na stanowiskach, wpisane w siatkę kwadratów 10x10 km. W większości przypadków w kwadracie znajduje się jedno stanowisko z jedną kolonią. Rzadziej zdarza się, że w kwadracie znajduje się więcej stanowisk do skontrolowania, wskazanych przez koordynatora. Kontroli podlegają wszystkie znane stanowiska na terenie całej Polski.

Stanowiskiem w programie jest zbiornik wodny (jezioro, pojedynczy staw, wyrobisko), a w przypadku zespołu stawów rybnych, wyrobisk, odstożników – cały ich kompleks. Na Wiśle: odcinek w środkowym biegu rzeki pomiędzy Kobylnicą a Pawłowicami z licznymi wyspami i łachami jest jednym stanowiskiem, w pozostałych przypadkach stanowiskiem jest wyspa z kolonią lęgową, ewentualnie wraz z mniejszymi przyległymi wysepkami i łachami.

3.5. Frekwencja pomiarów

Liczenia będą prowadzone corocznie, podczas dwóch kontroli w sezonie lęgowym.

4. Informacje o kontrolach terenowych

4.1. Liczba kontroli i ich terminy

Kontrole stanowisk lęgowych mewy czarnogłowej wykonane zostaną **dwukrotnie w sezonie lęgowym w okresie 10–31 maja** tak, aby odstęp między 1. i 2. kontrolą wynosił przynajmniej **10 dni**.

Należy podkreślić, że **tylko dwukrotna kontrola stanowiska będzie uznawana za pełnowartościową**, nawet w sytuacji, kiedy gniazdowanie mewy czarnogłowej podczas pierwszej kontroli nie zostanie stwierdzone.

W wyjątkowych sytuacjach, szczególnie na Wiśle, gdzie wysoki poziom wody powoduje zalanie kolonii i masowe powtarzanie lęgów, zmiany terminów kontroli należy uzgodnić z koordynatorem.

4.2. Pora kontroli

Liczenia można prowadzić od świtu do dwóch godzin przed zmrokiem. Kontroli nie wolno podejmować lub powinno się ją przerwać w przypadku wysokich temperatur, pojawienia się opadów deszczu lub silnego wiatru.

Należy zaznaczyć, że warunki pogodowe mogą wpływać na wykrywalność gatunku. Efektywność kontroli jest najmniejsza podczas pogody wietrznej, opadów czy mgły – dlatego nie jest wskazane prowadzenie prac terenowych w takich warunkach. Kontrole prowadzone podczas opadów deszczu, niskiej temperatury i silnego wiatru mogą mieć również negatywny wpływ na sukces lęgowy (punkt 8.3. Bezpieczeństwo ptaków podczas pracy w koloniach lęgowych).

4.3. Przebieg kontroli w terenie

Zalecenia dla obserwatorów

Podczas wyszukiwania par lęgowych, oprócz charakterystycznego wyglądu ptaków dorosłych należy zwrócić uwagę na specyficzne głosy kontaktowe mewy czarnogłowej – nosowe „kłouł”, „eał”. Zawołanie to można odróżnić od bardziej ostrego i wyższego głosu śmieszki. Należy jednak zdawać sobie sprawę, że w dużych skupiskach głosy mew czarnogłowych mogą zostać zagłuszone ze względu na duże natężenie głosów innych mew i rybitw.

W sytuacjach, kiedy dostęp do kolonii jest utrudniony lub niemożliwy (m. in. ze względu na ptasią gripę) zalecaną metodą policzenia par i/lub gniazd jest wykonanie zdjęć przy użyciu drona. Jest ona całkowicie bezinwazyjna i daje dobre efekty przy pewnych założeniach (Beuch 2020). W zależności od jakości kamery w urządzeniu, zdjęcia kolonii należy wykonywać na pułapie 10–20 m. Warto jednak pamiętać o wykonywaniu nalotów i zdjęć w taki sposób, aby fotografować także charakterystyczne obiekty w kolonii (np. drzewa, krzewy), które podczas analizy zdjęć na komputerze pomogą w orientacji i określaniu prawidłowej lokalizacji gniazd.

Kontrola pierwsza

Pierwszą wizytę w kolonii należy rozpocząć od obserwacji z brzegu lub/i z łodzi, i wypatrywania przez lunetę dorosłych osobników mewy czarnogłowej. Obserwacje te w miarę możliwości należy prowadzić z różnych punktów na brzegu tak, aby objąć nimi możliwie jak największą część kolonii. Należy obserwować przez lunetę kolejno wszystkie ptaki wysiadujące oraz stojące w terytoriach, wszystkie ptaki lądujące i podrywające się do lotu oraz ptaki dolatujące do kolonii z daleka. Szczególną uwagę należy zwrócić w chwilach, gdy cała kolonia podrywa się do lotu po wypłoszeniu przez drapieżnika. Samce i samice mew czarnogłowych wysiadują jaja na przemian, zmieniając się co kilka godzin (zwykle co 2–3 godziny). Podczas inkubacji przez jednego z rodziców drugi najczęściej przebywa poza kolonią. Warto też wiedzieć, że najczęściej wysiadująca samica jest dość mocno „rozplaszczona” na gnieździe i słabo widoczna, samce często wysiadują z mocno uniesionym tułowiem i głową. Po wypatrzeniu dorosłych osobników mewy czarnogłowej należy zapamiętać charakterystyczne punkty w terenie i kontynuować obserwacje pozostałej części kolonii, które mogą trwać nawet 1–3 godziny. Po szczegółowym przejrzeniu wszystkich ptaków obecnych w kolonii niezbędne będzie też wejście do kolonii, również w sytuacji, gdy obserwacje prowadzone z brzegu nie spowodowały wykrycia tego gatunku. Po wejściu do kolonii należy przeglądać wszystkie ptaki latające nad wyspą i co jest bardzo ważne, nasłuchiwać głosów mew czarnogłowych. Jeżeli obserwacje z brzegu pozwoliły na wykrycie dorosłych osobników w kolonii, miejsca w których one przebywały należy spenetrować w celu znalezienia gniazda (Zał. 1 – Rozpoznawanie lęgów mewy czarnogłowej). Należy też przejrzeć wszystkie pozostałe gniazda w celu wykrycia lęgów mewy czarnogłowej (można to zrobić podczas liczenia pozostałych gatunków - patrz poniżej). Trzeba mieć

świadomość, że liczba latających osobników dorosłych nad kolonią podzielona przez dwa nie wskazuje na liczbę par lęgowych, gdyż bardzo często tylko jeden partner z pary jest obecny w kolonii. Każdy zauważony osobnik może być więc „właścicielem” kolejnego lęgu. Należy też wiedzieć, że mewy czarnogłowe w szacie nieostatecznej, z czernią na lotkach pierwszorzędowych (3. lub 4. rok kalendarzowy), przystępują już regularnie do lęgów. Każde znalezione gniazdo należy oznaczyć tak, aby zminimalizować możliwość jego powtórnego policzenia. Można to zrobić na kilka sposobów, m. in. zostawiając w okolicy gniazda charakterystyczny element (kamień, patyk), dzięki któremu możliwe będzie zorientowanie się, że dane gniazdo zostało już wykryte. Dla każdej pary należy określić kryterium lęgowości.

W trakcie pierwszej kontroli **określamy również liczebność gatunków dodatkowych** w kolonii z podziałem na gatunki. W celu ustalenia ich liczebności należy policzyć wszystkie gniazda z jajami (pełne i niepełne zniesienia) oraz małymi pisklętami, które nie opuściły jeszcze gniazd. Pisklęta większe, których przynależności do gniazd nie znamy – pominąć w liczeniu. Podczas tej kontroli takich piskląt powinno być bardzo niewiele. Liczebność dużych mew (*Larus cachinnans/argentatus*), przystępujących do lęgów wcześniej, należy ustalić w oparciu o liczbę opuszczonych już przez pisklęta gniazd, które noszą ślady wcześniejszego zajęcia. W przypadku kolonii usytuowanych na grząskim podłożu, uniemożliwiającym obserwatorowi bezpieczne poruszanie się, możliwe będzie odstępianie od wymogu liczenia gniazd pod warunkiem wcześniejszego zgłoszenia problemu koordynatorowi.

Kontrola druga

Druga kontrola ma być uzupełniająca w stosunku do pierwszej. Jej celem jest potwierdzenie dalszego gniazdowania wcześniej znalezionych par mew czarnogłowych, a także wykrycie nowych par, które później przystąpiły do lęgów. Podczas tej kontroli również niezbędna będzie wizyta w kolonii.

Dla każdej pary (poprzednio wykrytej oraz nowej) należy określić możliwie najwyższe kryterium lęgowości (dostępne w pkt. 7 instrukcji). W tym celu wskazane jest skontrolowanie zawartości wcześniej znalezionych gniazd, a jeśli zostały już opuszczone przez pisklęta – odnalezienie ich w okolicy gniazda. Jeśli w danym gnieździe podczas pierwszej kontroli stwierdzono jaja, a podczas drugiej – pisklęta, należy odpowiednio zmienić kryterium lęgowości, pamiętając, że nie można go zdegradować po stwierdzonej stracie. Działanie to jest istotne także przy określaniu całkowitej liczebności. Wiedząc, że dany lęg nie uległ stracie (bo przykładowo – odnaleziono pisklęta), można założyć, iż nowe gniazda, które zostały znalezione w trakcie tej kontroli, należą do innych par.

Podczas drugiej kontroli **należy ponownie policzyć gniazda rybitw**, gdyż gniazdują zwykle później niż mewy. Z tego powodu wynik liczenia z pierwszej kontroli może być niemiarodajny. Trzeba wykonać również **opis siedliska** uzupełniając odpowiednie pola w formularzu.

4.4. Stymulacja głosowa

Nie stosuje się stymulacji głosowej.

5. Wskazówki odnośnie interpretacji wyników

Zanotowane wartości gniazd lub/i par lęgowych w kolonii lęgowej sumuje się dla danego stanowiska. Jeżeli liczenie wykonane było w odpowiednich terminach, uzyskany wynik traktowany jest jako ostateczny.

6. Informacje dodatkowe zbierane w monitoringu

Oprócz zbierania podstawowych danych, obserwator notuje następujące dodatkowe informacje:

- (1) liczbę par mieszanych (mewy czarnogłowej z innym gatunkiem);
- (2) typ zbiornika;
- (3) wielkość zbiornika;
- (4) usytuowanie kolonii;
- (5) roślinność w kolonii;
- (6) penetracji wysp i wód do 100 m od wysp przez ludzi i jej opis.

Każde stanowisko (centrum kolonii lęgowej) powinno mieć określone współrzędne geograficzne zapisywane w systemie dziesiętnym (np. 51.055244 N, 23.884374 E).

7. Sposób zapisu danych w formularzu

Wyniki kontroli stanowiska należy nanieść na formularz terenowy (<https://monitoringptakow.gios.gov.pl/instrukcje-i-formularze.html>). Na jednym formularzu należy notować obserwacje z jednego stanowiska lęgowego.

Jeżeli w kolonii zostaną stwierdzone mewy czarnogłowe, obserwator powinien podać kryterium lęgowości dla każdej pary osobno (jak również osobnika niesparowanego), a dla kategorii niższej niż gniazdo z jajami lub pisklętami dokonać również charakterystyki zachowania ptaków. Należy również odnotować wszystkie mewy czarnogłowe o nieznanym statusie lęgowym widziane w kolonii lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Należy zastosować poniższe kryteria lęgowości:

O – jednorazowa obserwacja pojedynczego ptaka w kolonii lęgowej (z terytorium lub bez);

PR – para ptaków obserwowana w kolonii lęgowej (z terytorium lub bez);

KT – tokująca lub kopulująca para;

NP – zaniepokojenie jednego ptaka lub pary wskazujące na obecność lęgu;

BU – budowa gniazda;

GNS – świeże gniazdo (bez zniesienia);

WYS – gniazdo wysiadywane;

JAJ – gniazdo z jajami;

PIS – gniazdo z małymi pisklętami;

MŁO – pisklęta poza gniazdem lub podloty.

W przypadku, gdy podczas kontroli zostaną stwierdzone duże pisklęta mewy czarnogłowej, których przynależności do lęgu nie potrafimy podać, należy na formularzu podać łączną sumę piskląt nie przyporządkowanych do gniazd z odpowiednią adnotacją.

Ważne jest podanie informacji z kontroli, podczas których nie wykryto gatunku.

8. Informacje dodatkowe

8.1. Koordynacja liczeń

Koordynacja jednostopniowa: krajowa. Więcej informacji dostępnych na stronie internetowej: <https://monitoringptakow.gios.gov.pl/struktura.html>.

8.2. Konieczność uzyskania zezwoleń

Wykonanie liczeń na stanowiskach położonych na terenach objętych ochroną obszarową wymaga uzyskania stosowanych zezwoleń od organów administracji państwowej. Zadanie to należy do koordynatora monitoringu. Obserwator jest odpowiedzialny za uzgodnienie wstępu na teren prywatny z właścicielem lub zarządcą (szczególnie podczas kontroli stawów rybnych, gdzie obserwator może być traktowany przez obsługę gospodarstwa rybnego jako potencjalny kłusownik). Przed wykonaniem kontroli może on się zwrócić do koordynatora krajowego o pomoc w zorganizowaniu pozwoleń na wstęp.

8.3. Bezpieczeństwo ptaków i obserwatora

Najlepszą porą dnia do kontroli są godziny poranne i przedpołudniowe. Unikać należy przebywania w kolonii w upalne dni w godzinach południowych, gdyż zbyt wysokie temperatury mogą być dla piskląt jeszcze bardziej niebezpieczne niż temperatury niskie. Bezwzględnie nie można wchodzić do kolonii podczas opadów deszczu. Pracę należy zorganizować i zaplanować wcześniej, tak aby pobyt w kolonii ograniczyć do minimum, a pisklęta nie pozostawały bez opieki zbyt długo. Poszczególne zadania w kolonii należy wykonywać w kolejności ich ważności. Bezwzględnie po kolonii trzeba chodzić bardzo ostrożnie patrząc pod nogi. **NIGDY nie można biegać.** Liczba osób przebywających w kolonii musi być ograniczona do minimum. Poszczególne osoby powinny ze sobą współpracować i nie mogą poruszać się jednocześnie w różnych częściach kolonii, aby przynajmniej część ptaków mogła wysiadywać jaja, a pisklęta nie przemieszczały się na znaczne odległości od swoich terytoriów.

W koloniach mieszanych z rybitwami, gdzie tworzą one subkolonie, należy unikać stwarzania sytuacji sprzyjającej przemieszczaniu się piskląt rybitw w część kolonii zasiedloną przez mewy. Podobnie, należy uważać, żeby „małych” gatunków mew nie „przegonić” w część kolonii zasiedloną przez „duże” mewy. W koloniach na rzekach należy uważać, aby pisklęta nie schodziły do wody i nie zostały porwane przez nurt.

Każdy z uczestników prac terenowych powinien zadbać o bezpieczeństwo swoje i innych osób, a w przypadku dopływanego na wyspy – zachować wszelkie środki zapobiegające utonięciu. Za ewentualne wypadki w trakcie prowadzonych prac organizatorzy Monitoringu Mewy Czarnogłowej nie ponoszą odpowiedzialności.

8.4. Odsyłanie formularzy kontroli stanowiska

Wyniki kontroli należy przekazać wypełniając formularze w Portalu Obserwatora Monitoringu Ptaków Polski (<http://monitoringptakow.gios.gov.pl/MPP2/login>), należy to zrobić niezwłocznie po zakończeniu prac terenowych. Alternatywnie wyniki można przesłać do koordynatora krajowego wypełniając aktualny wzór formularza Excel (<https://monitoringptakow.gios.gov.pl/instrukcje-i-formularze.html>).

W obu wypadkach wyniki należy przekazać maksymalnie do 30 czerwca.

*Opracowanie: Monika Zielińska, Arkadiusz Sikora
Wersja 1: 2006 r.
Wersja 2: 2024 r.*

9. Literatura

Beuch S. 2020. Raport z testowania możliwości kontroli kolonii lęgowych rybitw czubatych za pomocą bezzałogowego statku powietrznego. Rozszerzenie monitoringu ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GIOŚ, Warszawa.

Zielińska M., Zieliński P., Kołodziejczyk P., Szewczyk P., Betleja J. 2007. Expansion of the Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* in Poland. J Ornithol 148: 543–548.

Zielińska M., Zieliński P., Bukaciński D., Bukacińska M. 2015. Mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*. W: Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.), Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa, s. 279–285.

Zieliński P., Chodkiewicz T., Zielińska M., Iciek T., Sidelnik M., Szymczak J., Bukaciński D., Bukacińska M., Rudenko A., Neubauer G., Sikora A. 2022. Gniazdowanie mewy czarnogłowej *Ichthyaeetus melanocephalus* w Polsce w latach -2006–2020 na tle sytuacji gatunku w Europie. Ornis Pol. 63: 83–99.

Załącznik 1.

ROZPOZNAWANIE LĘGÓW MEWY CZARNOGŁOWEJ

Gniazdo mew czarnogłowych często, ale nie zawsze jest zbudowane z dużej ilości materiału roślinnego, który stanowi dość grubą warstwę wyściółki, a krawędzie mają postać grubego „wałka” wokół jaj. Takie gniazdo wyróżnia się spośród typowych gniazd śmieszki. Gdy pojawią się w nim pisklęta często gniazdo jest „wylepione” dużą ilością odchodów i ma mocno udeptaną ściółkę. Może zawierać znaczne ilości pestek po wiśniach lub czereśniach (spotykamy je rzadko w gniazdach śmieszek, częściej u mew siwych).

Jaja mewy czarnogłowej (ryc. 1, ryc. 2)

- kształt jaj: słabo wydłużony, a nawet wyraźnie pękaty, zwykle z dość mocno zaostrzonym biegunem;
- większe od jaj śmieszki, co można w wielu przypadkach zauważyć „gołym okiem” penetrując kolonię, długość 54–61, w przewodzie są jednak 56–60 (mm);
- tło prawie zawsze bardzo jasne piaskowe;
- plamkowanie delikatne: raczej nakrapiane niż plamkowane, występują cieniutkie poskręcane niteczki, więcej na tępym biegunie;
- duże rozległe plamy występują rzadko;
- zdarzają się jaja o bladym, jakby spłowiałym plamkowaniu i lekko niebieskawym tle.

Jaja śmieszki

- duża zmienność wielkości, ale przeciętnie zauważalnie mniejsze od jaj mewy czarnogłowej (53–56 mm);
- tło bardzo zmienne: od jasnopiaskowego po ciemnogliniaste, większość zdecydowanie ciemniejsza od jaj m. czarnogłowej; pojedyncze zniesienia w koloniach mają tło jasnopiaskowe;
- plamkowanie bardzo zmienne, ale delikatne drobne nakrapianie występuje niezbyt często.

Jaja mewy siwej

- znacznie większe niż u śmieszki, trochę większe niż jaja mewy czarnogłowej;
- tło ciemnogliniaste, brunatne;
- plamkowanie – plamki średniej wielkości, brak „nitkowania” i nakrapiania;
- kształt jaj zdecydowanie odmienny niż u mewy czarnogłowej, bieguny mniej zaostrome.

Pisklęta

Pisklęta mewy czarnogłowej niezależnie od wieku są charakterystycznie ubarwione i nawet przy małym doświadczeniu ich identyfikacja nie powinna sprawiać problemu. Najbardziej widocznymi cechami **puchowych piskląt** jest struktura puchu, deseń na grzbiecie, ogólny ton ubarwienia i kolor części nieopierzonych (nogi, dziób; ryc. 3 i ryc. 4).

Puch sprawia wrażenie pozlepianego i mokrego. Takiego puchu nie mają pozostałe gatunki mew gniazdujących w Polsce. Na grzbiecie występują dwa równoległe, wyraźne czarne pasy, biegnące wzdłuż grzbietu które widać dobrze z góry nawet u pisklęcia częściowo schowanego w trawie. U nasady dzioba często puch jest bardzo krótki, wytarty (wygląda tak jakby ta część głowy nie była opierzona, widać czarną skórę). Dziób bardzo masywny w porównaniu do piskląt śmieszki, z wyraźnym podcięciem, wysoki u nasady, ciemny, niemalże czarniawy, z jasnym niewielkim zakończeniem (dobry rysunek puchowego pisklęcia znaleźć można w pracy P. Nawrockiego i T. Wesołowskiego w Notatkach Ornitologicznych 25: 59-61). Ciemne, wręcz czarniawe są również nogi. U starszych piskląt mew czarnogłowych pojawiają się pióra płaszcza charakterystyczne dla szaty juwenalnej. Takie pisklę jest zdecydowanie jaśniej ubarwione niż śmieszka w tym samym wieku. Ogólny ton upierzenia takiej częściowo opierzonej mewy czarnogłowej jest białawy z mocno skonstrastowanymi czarniawymi znaczeniami. Śmieszki w tym samym wieku są ciemnobrązowe na grzbiecie. Duże pisklęta, podloty mewy czarnogłowej bardziej przypominają mewy siwe. Barwy upierzenia bardziej skonstrastowane – białe z ciemnobrunatnym. Nogi i dziób ciemny, w przeciwieństwie do jasnych nóg i dzioba mew siwych.

Ryc. 1. Lęg mew czarnogłowych złożony z dwóch jaj. (Fot. M. Przymencki)

Ryc. 2. Jaja mewy czarnogłowej. (Fot. M. Przymencki)

Ryc. 3. Kilkudniowe pisklęta mewy czarnogłowej – puch sprawia wrażenie mokrego. (Fot. P. Zieliński)

Ryc. 4. Pisklęta mew czarnogłowych. Widoczne charakterystyczne dwa czarne pasy na grzbiecie. (Fot. M. Przymencki)